

Milena Zelko

A könyv által fejlődöm című olvasási projekt fontossága Szlovéniában

A szövegértés szintje, amely alapja az olvasási kultúrának, fontos meghatározója a könyvtárak tevékenységének. A motivációs eszközök egyike *A könyv által fejlődöm* elnevezésű országos projekt Szlovéniában, amelyet a fiatal olvasók körében valósít meg a szlovén Nyilvános Könyvügynökség (*Javna agencija za knjigo*). A Muraszombati Gimnázium (*Gimnazija Murska Sobota*) már a kezdetektől, 2010 óta részt vesz a projektben, amelynek az a célja, hogy erősítse a fiatal olvasókban a motivációt az olvasásra és ezáltal fellendítse a könyvtárlátogatási kedvet. A projekt célja az, hogy a fiatal olvasók körében terjesszék el a legújabb, minőségileg magas színvonalú és szlovén nyelven írt eredeti ifjúsági irodalmat. A projektbeszámoló gyakorlati példákat is bemutat, amelyek kivitelezésre kerültek a több éve tartó projekt keretében. Ez magába foglalja azt a tevékenységet is, amikor a diákok ellátogattak a muraszombati Területi és Tanulmányi Könyvtárba (*Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota*) és megismerkedtek a könyvtári tevékenységekkel. Ezt követően minden diákot egy szakmai zsűri által előre kiválasztott, majd kiadott ifjúsági regénnyel ajándékoztak meg. Az ajándékkönyvet a diákok felhasználják iskolai tevékenységeik során is. Mivel a projekt a határon túli szlovén területek részvételét is megcélozta, a közeljövőben tervezik az együttműködést a rábavidéki szlovén nemzetiségű diákokkal is. A szövegértés és az olvasási kultúra alapvető tényezőként járulnak hozzá a társadalom és a gazdaság fejlődéséhez.

A szövegértés jelentősége

A fiatal olvasók a leghatékonyabb olvasásfejlesztési formának az olvasási versenyeket tartják. Mivel ezek a tömeges versenyek az olvasáskultúra fejlesztésének fő eszközei közé tartoznak, lebonyolításukban a könyvtárak is jelentős szerepet vállalnak. Napjainkban a könyvtárak még kiemeltebb figyelmet fordítanak a fiatal olvasókra, hiszen az olvasáskutatások eredményei azt bizonyították, hogy a fiatal olvasók azok, akik a legkritikusabb közösséget alkotják, s motivációjuk az olvasás iránt csökkenő tendenciát mutat. Ezzel

párhuzamosan romlik a fiatalok kritikai gondolkodási képessége is, az újszerűség iránti fogékonyságuk, az íráskészség is gyengül, valamint általában véve a konkrét gondolkodási készség is.

A könyvtárostanári munka nemcsak felelős szakmai munka, hanem egyben olyan feladat, amelyet érzelmi töltettel kell végezni. Át kell érezni az olvasás csodálatos világát, amely elvezet a képzelet világához vagy bizonyos felismerésekhez. De mindezt át kell adni mások számára is, hogy ők is megéljék. Természetesen ez a könyvtárosok tehetségétől, képességeitől is függ. Az olvasásnépszerűsítő projekt kivitelezése az egyik kulcsfeladata az iskolai könyvtáraknak.

Középiskolánkban igyekszünk emelni a fiatalok olvasottsági szintjét. Elsősorban meggyőzzük a diákokat az olvasás fontosságáról, tudatosítjuk bennük az olvasás jelentőségét és az olvasásból fakadó kreativitás-fejlesztési lehetőséget. Népszerűsítjük az olvasáskultúrát különböző tevékenységekkel. Egyes témákban könyvkiállításokat rendezünk, amelyek anyagát főleg az ifjúsági irodalomból merítjük. Az említett kiállítások alkalmiak és tematikusak, céljuk az, hogy felhívják a figyelmet a fontosabb kulturális eseményekre, amelyek kapcsolatban vannak a könyvekkel. A könyvkiállítások anyagát mindig összekötjük a könyvlisták anyagával is.

A Nyilvános Könyvügynökség keretében szervezzük meg a korosztályok közötti olvasási akciókat. Ezeknek az a fő célja, hogy a korosztályokat érzékennyé tegyük az olvasás témája és problematikája iránt, mindezt az ifjúsági irodalmon keresztül. Majd összehasonlítjuk ezeket a hasonló szépirodalmi szövegekkel, az irodalomról kialakult vélemény-cserékkel, de a személyes tapasztalatokat és emlékeket is felhasználjuk az elemzéseknél. Ezekkel olyan olvasási légkört teremtünk, amely erősíti a fiatal olvasók más generációkhoz fűződő kapcsolatait. Mindez az olvasás építő légkörében történik.

A Nyilvános Könyvügynökség koordinálásával folyik az országos könyvnépszerűsítő kampányprogram is, amelyet a középiskolás diákok részére állítottak össze azzal a céllal, hogy ezáltal is javítsák a gyenge PISA-eredményeket, amelyek szerint az olvasási szokások évről évre rosszabb eredményeket mutatnak. Ezek a tények még érvényesebbek a 14–24 éves korosztályra. Az olvasási kampányban részt vesznek azok a szlovén sportolók, zenészek, filmszínészek, akik világszerte ismertek, és személyiségükre, elért eredményeikre támaszkodva népszerűsítik az olvasást a fiatalok körében. A könyvnek az örömszerző szabadidős tevékenységek részévé kell válnia, a mindennapi élet középpontjába kell kerülnie, hogy általa kialakuljon a fiatal olvasókban a kritikai gondolkodásmód.

A könyv által fejlődöm című olvasási projekt

A könyv által fejlődöm című projekt országos jellegű és az olvasáskultúra fejlesztését szorgalmazza. A projektet a Nyilvános Könyvügynökség koordinálja a Szlovén Kulturális Minisztérium, a Szlovén Oktatásügyi, Tudományos és Sportminisztérium, a Szlovén Köztársaság Oktatásügyi Intézete, a Szlovén Városi Könyvtárak Csoportja, a Szlovén Könyvtárosok Egyesületének Iskolai Könyvtári Szekciója, a Szlovén Könyvtáros Egyesület és a Szlovén Írók Egyesülete együttműködésével.

A projekt célja:

- lehetővé tenni az ifjúsági irodalom minőségének és eredetiségének a felismerését;

- a diákok olvasásra és könyvtárlátogatásra való motiválása;
- a hazai ifjúsági irodalom szerzőinek a motiválása és népszerűsítése.

A projektfolyamat

A tavaszi hónapokban egy nyilvános pályázat keretében a felelős szakmai zsűri kiválaszt két ifjúsági művet a bejelentett szlovén nyelvű ifjúsági művekből, egyet az általános iskola hetedik osztályos tanulóinak és egyet az első osztályos középiskolás diákok részére. A kiadóval és a szerzőkkel együttműködve előkészítik a kiválasztott művekről szóló népszerűsítő anyagot és bemutató filmeket.

Az eddig kiválasztott művek jegyzéke tanévek szerint

Tanév	általános iskolások	középiskolások
2016/2017	Vinko Möderndorfer: Kit na plaži	Marjana Moškrič: Sanje o belem štrpedu
2015/2016	Damijan Šinigoj: Iskanje Eve	Andrej Rozman Roza: Živalska kmetija
2014/2015	Slavko Pregl: Odprava zelenega zmaja	Suzana Tratnik: Ime mi je Damjan
2013/2014	Vinko Möderndorfer: Kot v filmu	Goran Vojnovič: Jugoslavija, moja dežela
2012/2013	Tadej Golob: Zlati zob	Cvetka Bevc: Desetka
2011/2012	Desa Muck: Blazno resno o šoli	Andrej Rozman Roza: Izbrane Rozine v akciji
2010/2011	Tone Pavček: Majnice: fulaste pesmi	Slavko Pregl: Geniji brez hlač
2009/2010	Dušan Čater: Pojdi z mano	
2008/2009	Ervin Fritz: Vrane	
2007/2008	Slavko Pregl: Spričevalo	
2006/2007	Neli Kodrič: Na drugi strani	

Szeptemberben a muraszombati Területi és Tanulmányi Könyvtárral egyeztetjük az első osztályos diákok fogadását a könyvtárban. A könyvtárlátogatáskor a diákok tájékoztatást kapnak az információs műveltségről, de alapinformációkat is kapnak a regionális könyvtár alaptevékenységéről, a COBBIS on-line könyvtári rendszerről, majd megismerik a legújabb ifjúsági irodalmat, és bemutatják nekik az ifjúsági művet – amelyet minden diák ajándékba is megkap – és annak szerzőjét.

A Muraszombati Gimnázium diákjai a muraszombati Területi és Tanulmányi Könyvtárban

A mi középiskolánk már 2010 óta részt vesz a projektben. Az idei iskolaévben hetedik alkalommal került erre sor. A diákok alapvető feladata pedig az, hogy elolvassák az ifjúsági művet.

A diákok ajándékba kapták Cvetka Benc Destka című ifjúsági regényét

Az ajándékkönyveket az egyes iskolaévekben különböző iskolai tevékenységekbe is bevonjuk:

- a könyv szerzője ellátogat a középiskolába;
- olvasóklub;

- könyvkvíz;
- esszéírás a tantárgyak közti együttműködés keretében.

Bevezető óra

Mielőtt ellátogatunk a muraszombati Területi és Tanulmányi Könyvtárba, a diákokkal könyvtárpedagógiai órát tartunk, amikor a diákok megfelelő információkhoz juthatnak *A könyv által fejlődöm* projekt folyamatáról. Hangsúlyt kap annak tudatosítása, hogy mennyire fontos számukra az olvasási kultúra és a szövegértés fejlesztése.

Látogatás a muraszombati Területi és Tanulmányi Könyvtárban

A muraszombati Területi és Tanulmányi Könyvtár részlegeit megtekintve a diákok ismeretekhez jutnak a könyvtári szolgáltatásokról, elsősorban a COBBIS online könyvtári rendszerről, illetve a szlovén ifjúsági irodalomról kapnak tájékoztatást.

A könyv szerzője ellátogat a középiskolába

A projekt keretében megszervezzük a szerző látogatását középiskolánkba. A diákok személyesen is megismerkednek az ifjúsági könyv szerzőjével. Ez az esemény számukra többletmotivációt is jelent.

Cvetka Bev szlovén író nő bemutatkozott a Muraszombati Gimnázium diákjainak

Könyvkiállítás

A projekt keretében könyvkiállítást is szervezünk a szerzőkről és a műveikről. A kiállítást a könyvtári szakkör keretében készítjük el. Így népszerűsítjük a kiválasztott ifjúsági művet és annak szerzőjét is. A szerző életpályájáról és munkásságáról is beszámolunk a diákoknak.

Marjana Moškerič szlovén író nő mutatta be Sanje o belem štrpedu című ifjúsági regényét

A mű elemzése és értékelése

A mű elemzése és értékelése bármilyen iskolai tevékenység keretében folyhat. Ezek a tevékenységek lehetnek beszélgetések a könyvről, amelyeket a könyvtári szakkör keretében végzünk, vagy kerekasztal-beszélgetést folytatunk a műről, de olvasói klub keretében is elemezhetjük a művet. A diákok versenyezhetnek, olvasási vetélkedőket szervezhetnek az elolvasott mű kapcsán. Az esszéírás formájával is élnek a diákok, ekkor az elolvasott ifjúsági műről tematikus fogalmazást írnak.

Nevelési célok:

- az olvasási kultúra szintjének emelése;
- az olvasáskészség fejlesztése;
- a kritikai gondolkodás fontosságának felismertetése;
- a művészi és a nem művészi szövegek megkülönböztetése;
- az olvasási műveltség tudatosítása, annak felhasználása a személyes fejlődésben és általában a társadalom és a gazdaság fejlesztésében.

Az olvasáskultúra javításának kulcsfontosságú szerepe van az olvasásfejlesztésnél, mivel nyelvi tevékenységeket összesít és fejleszt a kommunikációt, az észlelést és figyelmet, a beszédet és az íráskészséget. Megérteti a szépirodalom által közvetített bölcsességeket és támogatja a szövegértés folyamatát. A szövegértés kulcsfontosságú eleme az olvasáskultúrának. Ezért az egyén szövegértésének a minősége erősen függ az olvasás motiváltságától és az olvasási kultúra fejlettségétől. Az is fontos, hogy az olvasó esztétikailag és érzelmiileg is élvezze az olvasás folyamatát. A fiatal olvasók olvasásfejlesztésében fontos szerepet töltenek be az oktató-nevelő intézmények. Az iskolákban, óvodákban oktató óvónők, tanárok, könyvtárosok, más szakemberek és a szülők is mint olvasók példaképekül

szolgálhatnak a fiataloknak, hiszen meg tudják mutatni, hogy az olvasás lehet kellemes, szórakoztató, de ugyanakkor fontos és hasznos tevékenység.

Együtműködés a Rábavidékkel

A projekt népszerűsítése a határon túli régiókban is folyik az általános iskolákban és a középiskolákban, ahol a szlovén nemzetiség él (Magyarország, Ausztria, Olaszország). Azokat a tanárokat is bekapcsolták a projekt tevékenységeibe, akik szlovén nyelvet tanítanak a hétvégi (szombati) iskolákban (Amerika, Ausztrália), a pótórák keretében külföldön (Hollandia, Szerbia, Horvátország, Franciaország stb.), valamint Európa bizonyos iskoláiban (Brüsszel, Luxemburg, Frankfurt) szintén ismert projektnek számít.

A Muraszombati Gimnázium a jövőben együtt szeretne működni ebben a projektben a rábavidéki szlovén tanulókkal, akik ugyanazokat a szlovén könyveket olvassák, mint anyaországi kortársaik.

Összegzés

Tekintettel az olvasás szeretetének erőteljes csökkenésére a fiatalok körében, az iskolai könyvtáraknak különösen fontos szerep jut az olvasás népszerűsítésében és az olvasástudás szintjének emelésében. *A könyv által fejlődöm* olvasási projekt, amely az iskolai tevékenységek keretében valósul meg, jó gyakorlati példának számít, amely jelentősen hozzájárulhat az olvasás fejlesztéséhez. Ezt felismerve a projektben részt vevő diákok, könyvtárosok és tanárok mindenképpen folytatni szeretnék a projekt népszerűsítését és az iskolai tevékenységekben történő gyakorlati kivitelezését.

Jegyzetek

Grosman, M.: Razsežnosti branja. Za boljše bralno pismenost. Ljubljana: Karantanija in Bralna značka, 2006.

Bralna kultura. (2011) V: Kulturno umetnostna vzgoja str. 23–36. (elektronski vir) Dostopno na spletnem naslovu: <http://www.zrss.si/kulturnoumetnostnavzgoja/publikacija.pdf>

Rastem s knjigo. Dostopno na spletnem naslovu: <http://www.jakrs.si/bralna-kultura/rastem-s-knjigo/>

Zwitter, S.: Vzpodbujanje branja v srednješolski knjižnici str. 70–75. Dostopno na spletnem naslovu: file:///C:/Users/ uporabnik/Downloads/Vzpodbujanje_URN-NBN-SI-DOC-NF18OQW5.pdf

Fordította: Dr. Zágorec-Csuka Judit
